

การมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา

นางสาวเพ็ญพักตร์ พรหมศิริราช*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ครูสายผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา จำนวน 169 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยหาค่า IOC เท่ากับ .98 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น .91 สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และ One Way Analysis of Varianceทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ (Scheff's Post hoc Comparision)

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา มีส่วนร่วมโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่พบความแตกต่าง

คำสำคัญ

การมีส่วนร่วม, การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

บทนำ

คุณภาพการศึกษาพิจารณาได้จากเป้าหมายปลายทางของการจัดการศึกษา คือ คุณภาพของผู้จบการศึกษาว่าจะต้องเรียนรู้ทักษะ และคุณสมบัติต่างๆ อย่างน้อยต้องครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด แต่เนื่องจากการพิสูจน์คุณภาพผู้เรียนที่จบการศึกษาต้องอาศัยเวลา ดังนั้น กระบวนการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ และยั่งยืนจึงเป็นสิ่งที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่า เมื่อบุตรหลานจบการศึกษาจากสถาบันแห่งนั้นๆแล้วจะเป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมเมืองอย่างมีความสุข ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้าไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ (สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา, 2550, หน้า 120)

*นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยจะต้องเริ่มจากสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพของตนเอง โดยในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้น จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหาร และการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา อันเป็นการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษา จะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อให้เด็กไทยเป็นเด็กดี มีความสามารถ และมีความสุข จะได้ช่วยกันสร้างสรรค์สังคมให้มีสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เศรษฐกิจมั่นคง สามารถร่วมมือและแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคมต่อไป ดังนั้นการประกันคุณภาพภายในจึงเป็นงานสำคัญของสถานศึกษา โดยสถานศึกษา เพื่อผู้เรียน และสังคมโดยรวม จากความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาของไทย

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยหลักการร่วมมือ ร่วมใจจากทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน ที่จะต้องช่วยกันวางแผนว่า จะต้องทำอย่างไร ช่วยกันทำ ช่วยกันตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งระบบการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนยังเป็นที่กังวล เกิดความสับสน และไม่เข้าใจในหลักการปฏิบัติ จากรายงานผลการวิจัย สมศ. พบว่า โรงเรียนยังไม่เห็นความสำคัญต่อการประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประเมินคุณภาพภายใน การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพภายในจึงขาดประสิทธิภาพ ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพ โรงเรียนไม่บรรลุเป้าหมาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 20)

การประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนจะเกิดขึ้นได้นั้น ทุกฝ่ายจะต้องให้ความสำคัญกับ “การมีส่วนร่วม” แต่ยังมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา จำรัส นองมาก (2545, หน้า 29-30) กล่าวว่า โรงเรียนจัดให้ครูเพียงบางส่วนจากจำนวนครูทั้งหมดในโรงเรียนเพื่อทำหน้าที่ในเรื่องการประกันคุณภาพ ครูที่ได้รับการแต่งตั้งเหล่านี้มีหน้าที่รวบรวมเอกสารหลักฐานต่างๆ เขียนรายงานตามแบบอย่างของโรงเรียนอื่นที่คาดหวังว่าดีมีความเหมาะสมโดยรายงาน และเอกสารหลักฐานต่างๆเป็นคนละเรื่องกับการปฏิบัติจริง ส่วนสุชาติ วัฒนะชัย (2547, หน้า 17) ให้ความเห็นไว้ว่าการประกันคุณภาพคือ “หน้าที่” ที่บุคลากรทุกคนในหน่วยงานต้องกระทำเพราะเป็นกฎหมาย และนโยบายของรัฐที่กำหนดไว้ที่ผ่านมามีหน้าที่จะกลายเป็น “ภาระ” ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่ของงานประกันคุณภาพจะทำเฉพาะช่วงก่อนจะมีการประเมินเท่านั้น เพื่อให้มีเอกสารพร้อมสำหรับตรวจสอบ หากต้องการเห็นภาพชัดเจนก็นำผลตรวจประเมินภายในของแต่ละหน่วยงานมาพิจารณาจะพบว่าปัญหาที่ตรวจสอบแล้วว่าเป็นปัญหาก็ยังคงอยู่ยังไม่ได้รับการแก้ไข

และก็จะเหมือนกันในปีแรก และปีต่อมาซึ่งแสดงให้เห็นว่าการตรวจประเมินภายในซึ่งเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายให้หน่วยงานนั้นๆปรับปรุงคุณภาพโดยสะท้อนให้เห็นจุดเด่น และโอกาสพัฒนาหรือข้อด้อยยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหา ในทางตรงกันข้าม ถ้าทุกคนคิดว่าการประกันคุณภาพ คือหน้าที่ต้องกระทำจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการทำงาน ที่สามารถตรวจสอบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้จริง ก็ไม่ต้องเตรียมเอกสารต่างๆเฉพาะหน้าเพื่อตรวจอีกต่อไป ซึ่งจะทำให้ความคิดว่า “การประกันคุณภาพเป็นภาระ” หดไป

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในประเด็นการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผน และเป็นแนวทางหรือมาตรการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของครู และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ให้สามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพราะครูถือว่าเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้การดำเนินการการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนขับเคลื่อนไปอย่างมั่นคง และยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา โดยจำแนกตาม เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา จำนวน 300 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย จำนวน 169 คน โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, ประสบการณ์ในการทำงาน

2.1.1 เพศ ได้แก่

- ชาย
- หญิง

2.1.2 ประสบการณ์ในการทำงาน ได้แก่

- น้อยกว่า 5 ปี
- 6-10ปี

- 11-15 ปี

- มากกว่า 15 ปี

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่

2.2.1 ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน

2.2.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน

2.2.3 ด้านการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพ

2.2.4 ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

วิธีดำเนินวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่า IOC เท่ากับ .98 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น .91

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา ดำเนินการ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งครบถ้วนและสมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 169 ฉบับ

2. นำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส

3. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน ในเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อ รายด้าน และ โดยรวมแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา จำแนกตามเพศ วิเคราะห์โดยค่า t-test

6. วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนาคำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์โดยค่า One Way Analysis of Variance ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ใช้ในการทดสอบ โดยวิธีเชฟเฟ้ (Scheff's Post hoc Comparison)

7. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำวิจัย นำมาจัดกลุ่มของคำตอบแล้วเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นข้อๆ ได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตบางนา ครูมีส่วนร่วมโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

2. ครูที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนใน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

3. ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในของ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา โดยภาพรวมด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน (Plan) ด้านการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพ (Check) และด้านการนำผล การประเมินมาปรับปรุง (Act) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการ ปฏิบัติตามแผน (Do) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีความ แตกต่างกัน คือ ครูที่มีประสบการณ์ 6 – 10 ปี กับ 11 – 15 ปี

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา พบว่า ประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก จึงนำมา อภิปรายตามรายด้านต่อไปนี้

1.1 ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน (Plan) โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับ มากทุกข้อ เป็นเพราะ ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหา โดยกำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ทั้งสภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษา โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร มี การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ตามศักยภาพของ ผู้เรียน มีการจัดทำระบบ โครงสร้างการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงาน บุคคล และการบริหารงานทั่วไปอย่างชัดเจน และกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระยะ 3-5 ปี

และกำหนดแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนมีส่วนร่วมในการประชุมครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษารวมถึงการวางแผนและเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา การจัดทำแผนงาน โครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จัดระบบ โครงสร้าง องค์กรให้รองรับการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และแต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีวิน ทองศรี (2551) พบว่า ครูผู้สอนมีการดำเนินตามระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา สุรินทร์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านจากมากไปน้อยด้านที่ ปฏิบัติมากที่สุด คือ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา รองลงมา คือ ด้านจัดทำแผนพัฒนาดำเนินตาม ระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยเพื่อใช้ในการ ประกอบข้อมูลในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้เพราะ การวางแผน การปฏิบัติงาน (Plan) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกสุด เพราะทุกระบวนการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นผลที่ต่อเนื่องมาจากแผนทั้งสิ้น เช่น การปฏิบัติที่เกี่ยวกับ การประชุม เตรียมการ การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค การกำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และวิธีการ การ จัดสรรงบประมาณ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ถ้าในขั้นตอนการวางแผนทำได้ไม่ดีย่อมจะส่งผล ต่อกระบวนการอื่นๆ ที่ตามมา แต่ในทางกลับกันถ้ามีการวางแผนที่ดี กิจกรรมต่างๆก็สามารถ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การ วางแผน จะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลาและ ทรัพยากรที่ต้องใช้ สำหรับแผนต่างๆ ที่ควรจัดทำคือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของ สถานศึกษา แผนการประเมินคุณภาพและแผนงบประมาณ

1.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) โดยภาพรวมและรายชื่อ อยู่ในระดับ มาก

ทุกข้อ เป็นเพราะ ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในการศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของกรุงเทพมหานคร และกรอบ SMART SCHOOL มีการรับผิดชอบดำเนินโครงการ/กิจกรรมให้เป็นไปตามแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา และการดำเนินงานตามแผนพัฒนาโรงเรียน หรือ แผนปฏิบัติงานประจำปีงานที่ครู รับผิดชอบดูแล โดยได้ดำเนินการตามหลัก PDCA คือ วางแผน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบ และปรับปรุง มีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมาย มีการทำงานเป็นหมู่คณะดำเนินการจัด การศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตร ตอบสนองความต้องการของ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน รวมถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาการดำเนินการตามแผนพัฒนาของสถานศึกษาโดยสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็งเน้น การมีส่วนร่วม สถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรนำเสนอความคิดเห็นและกำหนดแนวทางในการ

ดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และสถานศึกษามีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรด้านต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของนคร ผ่านแสนเสาร์ (2550) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 สรุปว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก 3 อันดับแรก ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการผุ้ระบบประกันคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา และการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของบุคลากร พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้เพราะการปฏิบัติตามแผนเป็นขั้นตอนที่มีผลต่อเนื่องมาจากการวางแผน เป็นการนำแผนมาปฏิบัติจริง เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่ได้มีการวางแผนไว้ให้มากที่สุด ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การปฏิบัติตามแผนซึ่งในขณะที่ดำเนินการต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลาและผู้บริหารควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติ กำกับ ติดตามการทำงานทั้งระดับบุคลากร รายกลุ่ม รายหมวด และให้การนิเทศ

1.3 ด้านการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพ (Check) โดยภาพรวมและรายชื่อ อยู่

ในระดับ มาก ทุกข้อ เป็นเพราะครูมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นไปโดยมีเกณฑ์วิธี และการนำเสนอผลการประเมินคุณภาพการศึกษา มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม หรือประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และครูมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสม ครอบคลุมเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลการใช้หลักสูตรที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ ครูมีส่วนร่วมในการสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงาน 4 ฝ่ายภายในสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการนิเทศภายในสถานศึกษา ตลอดจนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการนิเทศติดตามในการประเมินผลการศึกษา การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจังและสนับสนุนให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม และครูมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์ศักดิ์ ทิพย์วันท์ (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษา ชลบุรี เขต 2 พบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี เขต 2 โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมาก

ไป หาน้อยดังนี้ ด้านการตรวจสอบ และทบทวนการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนา และปรับปรุงการประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการ วางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา

2. ครูประถมศึกษาที่มีตำแหน่งแตกต่างกันการเข้ารับการอบรมด้านการประกันคุณภาพ การศึกษาแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนโดยรวม และรายด้าน ทุก ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$) ครูประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการพัฒนา และปรับปรุงการประกันคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$) ทั้งนี้เพราะ การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ นับเป็นขั้นตอน ที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติได้รู้ว่า ในการปฏิบัติงานตามแผนสามารถบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ กำหนดไว้ในแผนหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุง และเป็นกลไกสำคัญที่จะ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ในการพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพ โดยการประเมินต้องจัด วางกรอบการประเมิน จัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ จัดเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความ ข้อมูล และการตรวจสอบ ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

1.4 ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง (Act) โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับ มาก ทุกข้อ เป็นเพราะ ครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุง พัฒนาและรักษาระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง มีการนำผลการประเมินการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษามาพัฒนาปรับปรุง โรงเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้และมีส่วนร่วมใน การปรับปรุงกิจกรรม/โครงการที่มีปัญหา อุปสรรคเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น มีการพิจารณา ปรับปรุง และพัฒนาโครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และนำผลการจัด วิจัยในชั้นเรียนมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูมีส่วนร่วมในการนำผลการ ประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานให้มีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันต่อ เหตุการณ์และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ตลอดจนมีการปรับปรุงการดำเนินงานตาม ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประเมินระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการนำ ผลการประเมิน ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงแผนงาน/โครงการการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ยศ เปียทอง (2551) วิจัยเรื่องการ ประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต2 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหาร โรงเรียนได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอยู่ในระดับบ่อยทั้ง

สี่ด้านซึ่งได้แก่ 1) การวางแผนปฏิบัติการ 2) การดำเนินการตามแผน 3) การตรวจสอบประเมินผล 4) การนำผลประเมินมาปรับปรุงส่วนข้อปฏิบัตินี้คือการตรวจสอบผลการดำเนินงาน และผลการประเมิน การเผยแพร่ผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนในด้านต่างๆเพื่อกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนของผู้บริหารให้สูงขึ้นจึงควรที่จะเห็นความสำคัญการปฏิบัติงานในส่วนนี้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะ เมื่อผ่านขั้นตอนการประเมินแล้ว สามารถนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน และนำผลที่ได้ไปตรวจสอบกับเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในแผนว่าเป็นอย่างไร ถ้าได้ผลต่ำกว่าเป้าหมายให้รีบแก้ไขปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพขึ้น แล้วจึงจัดทำเป็นมาตรฐานงานในการปฏิบัติ เพื่อเสนอรายงานผลงานให้กลุ่มอื่นได้ทราบต่อไป ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เมื่อแต่ละฝ่ายประเมินผลเสร็จแล้วจะส่งผลให้คณะกรรมการรับผิดชอบนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์และแปลผลแล้วนำเสนอผลต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร นำไปวางแผนในระยะต่อไป และจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศหรือการเขียนรายงานประเมินตนเอง

2. จากผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา จำแนกตาม เพศ พบว่า ครูที่มี เพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอาจจะเป็นเพราะว่าครูทุกคนได้รับการอบรม พัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการปฏิบัติงานตามวงจรคุณภาพ PDCA เหมือนกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมคือ การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล การเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้รับประโยชน์ในด้านการนำเอาความรู้ ความสามารถ (talent) ทักษะ (skill) ของคนในองค์กร หรือในท้องถิ่นแล้วแต่กรณีมาใช้ในเป็นประโยชน์ต่อสังคม การเข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้ผู้มีส่วนร่วม มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี อีกทั้งกระตุ้นให้ทุกฝ่ายสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ จึงส่งผลให้ครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา ไม่แตกต่างกัน เพราะครูทุกคนได้รับการอบรม พัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการปฏิบัติงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ก็เป็นแนวการปฏิบัติงานของการประกันคุณภาพภายใน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวลักษณ์ เรืองวิเศษ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการประกัน คุณภาพการศึกษาของครูสังคมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาของครูสังคมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม ที่จำแนกตามเพศ อายุ ราชการ ขนาดของโรงเรียน พบว่ามีความรู้ความเข้าใจไม่แตกต่างกัน

3. จากผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางนา โดยภาพรวมและด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่พบความแตกต่าง ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ 11-15 ปี เพราะคนที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยมักจะมีความกระตือรือร้นในการทำงาน และเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในการทำงานให้มาก สอดคล้องกับงานวิจัยของช่อเพชร เบ้าเงิน (2548) สรุปว่าระดับการมีส่วนร่วมของครูในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องให้มีความสามารถสอดคล้องกับภารกิจในการดำเนินงาน/กิจกรรมภายในสถานศึกษา

1.2 สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกิดการสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 วิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาสภาพปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนครบทุกด้าน เพื่อหาแนวทางป้องกัน แก้ไข ให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากล

2.2 วิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- คจิตร พงษ์คำพันธ์. (2549). การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- จรัส นองมาก. (2546). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว).
- ช่อเพชร เป้าเงิน. (2548). การมีส่วนร่วมของครูในกระบวนการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ชีวิน ทองศรี. (2551). การศึกษาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรบัณฑิตโปรแกรมวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีนครินทร์.
- ธร สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูปทฤษฎีวิจัย และปฏิบัติการทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์จำกัด.
- นคร ผ่านแสนเสาร์. (2550). สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พงศ์ศักดิ์ ทิพย์วันทน. (2552). การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนของ ครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรีเขต 2. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา. (2553). ว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา. เอกสารอัดสำเนา.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สงขลา : ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยทักษิณ
- วันชัย วัฒนศัพท์และคณะ. (2551). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- วิเชียร จันทวิเศษ. (2549). สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสระแก้ว. ปริญญา.(การบริหารการศึกษา

- สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (2546). *ผู้นำทางการศึกษา: หลักสูตร*
ประกาศนียบัตรบัณฑิต.ม.ป.ท.
- สงกรานต์ ทองมาลัยเลิศ. (2552). *การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการตามระบบการ*
ประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
เพชรบุรีเขต 2. ปริญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตแขนงวิชาบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *แนวทางการประกันคุณภาพภายใน*
โรงเรียน: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีจำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *การประชุมทางวิชาการเรื่อง การวิจัยทางการ*
บริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอน*
ตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน”
แนวทางการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ ฯ:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน). (2546).
ระบบประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ ฯ:พิมพ์ดี
- สุชาติ วัฒนชัย. (2547). *“การประกันคุณภาพเริ่มที่ตนเอง” .วารสารประกันคุณภาพ*
มหาวิทยาลัยขอนแก่นปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2547) .
- อมรพรรณ ประจันตวนิชย์. (2550). *ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและปัจจัย*
ส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร
ในมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์. ปริญญาบัณฑิตศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยและ
สถิติทางการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อำนาจ ทองโปรง. (2554). *ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ: มิตรภาพ-*
การพิมพ์และสตีวดีโอ.

Owens, Robert G. (1995). *Organization Behavior in Education. 5th ed.* Needham

Heights: A Simon and Schuster Company